

HISTÒRIA D'UNA EPIFANIA

Isidor Cònsul

València, tardor de 1987. Aquell any, la setmana prèvia als Premis Octubre va coincidir, a València mateix, amb la celebració del Galeusca, “La IV Trobada d'escriptors Gallecs, Bascos i Catalans”. Dies de ponències i debats per a tractar els coneguts problemes de sempre, amb la sensació (i encara més ara, vint anys després) de picar en un mall de ferro fred. El tema que presideix la trobada és “L'Escriptor i la llibertat” i una de les ponències programades va a càrrec de Josep Palàcios. L'escriptor, però, no puja a l'escenari i qui ho fa és Vicent Alonso que s'encarrega de llegir-la. En principi sembla que el text no té res a veure amb el to més aviat inflat de la sessió, però, a poc a poc, el silenci es va espesseint, es fa gruixut i a punt de tallar, mentre la veu escampa una narració –o potser un poema en prosa?- que s'inspira i refà la peça d'Edgar Allan Poe, *El pou i el pèndol*. Les variacions de Josep Palàcios exterioritzen una fonda angoixa existencial i aconduïxen el text cap a un paisatge simbòlic que lliga perfectament amb l'esperit i l'essència de la trobada. Encara recordo que vaig escoltar la peça sentint, a frec de pell, la ganiveta d'un text rodó i l'esgarrifança de les paraules que anaven pujant del pou. El relat, narració o poema en prosa era magnífic i ens va colpí a tots amb l'efecte d'una doble tacada: ningú no s'ho esperava i la sala, en acabar Vicent Alonso la lectura, va esclatar després d'uns minuts tibats per la tensió. En el meu cas, em va semblar haver penetrat dins del cau més amagat del misteri, com si per un moment, tocat per la gràcia dels Déus i la veu del poeta, hagués intuït on era el cor mateix de la literatura.

N'havia sentit parlar de Josep Palàcios, però ni sabia qui era ni n'havia llegit res. Potser me n'havia parlat Josep Piera, amb el seu entusiasme característic i també un cert misteri religiós. Sé que durant un temps vaig buscar debades textos seus a les llibreries, fins que algú no em va acabar d'informar que Josep Palàcios era un escriptor ocult, que ell mateix tenia cura de l'edició dels seus textos i que els acomboiava amb un tractament artesanal d'edicions curtes i numerades, que són un luxe en tots els sentits, començant pel tacte del paper i la tipografia emprada. No sé com, segurament a base de tossuderia, vaig aconseguir un exemplar d'*Ocells miralls* (1981), un de *Devastació de Tricromart* (1981) i un altre de la primera edició d'*Alfabet* (1987), publicat per l'Ajuntament d'Alcúdia, il·lustrats tots tres per Manuel Boix. Tot i això, em vaig quedar a l'escapça a l'hora de tenir el text de la ponència valenciana i només recordo un parell més de tasts exquisits en dues mostres publicades a “Daina” i a “L'Espill”. Bé, fins que Josep Palàcios es va dirigit-ne

arriscar a una publicació convencional i l'Editorial Empúries, l'any 1989, va publicar una nova edició, ampliada, d'*alfaBet*.

M'havia afanyat a saludar la primera edició d'aquest llibre a "Serra d'Or" (abril de 1988). En la seva primera edició (versió), *Alfabet* era format per vint-i-vuit narracions (una per a cada lletra, un text d'introducció i un altre de cloenda) i vint-i-nou gravats de Manuel Boix. Més que no pas una col·laboració entre dos artistes, el plàstic i el literat, era un procés d'agermanament on textos i gravats existeixen els uns pels altres, sense fronteres, en l'esforç d'esdevenir un conjunt indestriable, una comunió de signes que són, ahora, festa major dels sentits i de la intel·ligència.

Per la mateixa raó, així que va sortir la segona edició (versió) d'*alfaBet* (1989) a Empúries, no vaig saber estar-me de publicar una crítica al suplement literari de l'AVUI ("*alfaBet*": *viatge al cor de la literatura*, el 7 de maig de 1989). Vaig mirar de remarcar-hi les diferències entre les dues edicions, atès que hi havia material nou i les vint-i-vuit narracions originals havien quedat òrfenes dels gravats de Manuel Boix. Tot i això, els textos s'havien reescrit i guanyaven, a parer meu, flexibilitat narrativa. Ara m'interessava buscar-hi els referents: l'angoixa dels millors contes d'Edgar Allan Poe, la màgia de Borges, la fluïdesa de Valery i la cantelluda irrealitat de J.V. Foix.

Tornat a solcar aquest *alfaBet*, amb motiu de la redacció d'aquest paper, m'adono que, en el seu el conjunt, s'hi mou una cosmovisió lírica menada des de la solitud i la mordacitat d'un estoic: un món enriquit per símbols i referents mítics, sobretot de la mitologia cristiana, que també sap omplir-se de sarcasme i violència, i on les pinzellades d'humor i els tocs d'ironia s'encavallen amb imatges de dolor i situacions travessades per l'angoixa. No hi ha dubte, però, que es tracta d'una literatura d'aclaparadora perfecció formal. L'autor no es perd en consideracions petites, sap perfectament quina és la corda que ha polzar i té ben apamats els ressorts i topants de la llengua. A la vegada, té aquella pulcritud elegant, difícil de trobar, quan arriba l'hora de fer lliscar la llengua per les pàgines d'una narració.

Allò que dèiem: la sensació que arribes a tocar el cor mateix de la literatura. L'epifania de la tardor de 1987 encara continua. Voldria llegir més textos de Josep Palàcios, però la seva literatura continua quasi oculta i encara no he sabut trobar, per llegir-lo, aquell primer relat epifànic.

Isidor Cònsul